

Қорқыт Ата атындағы мемлекеттік университеті

Жоспары

1. Кіріспе
2. Негізгі бөлім
3. Қорытынды

қоян жүрек, қорқақ, екі жүзді

Яғни, көркем шығармада жазушылар кейіпкер бейнесін сипаттауда эвфемизмді жиі қолданады. Эвфемистік мағынаның басты қызметі – дөрекі, тұрпайы, айтуға қолсайсыз сөздерді алмастырып, тыңдаушысына коммуникативтік қолайсыздық тудырмау. Эвфемизмдер ойды бейнелеп, көркем түрде жеткізудің негізі. Эвфемизмнің тұрақты белгілері: біріншіден тыйым салынған сөздерді (діни, саяси, әкімшілік т.б) басқа атаулармен ауыстыру, екіншіден, белгілі бір тілдік ұжымда айтуға ұят саналатын сөздер, үшіншіден, сөйлеуші ұғымында түсінігінде «дөрекі», «әдептілікке» жатпайды-ау деген сөздерді басқаша сөздермен (қарапайым лексика) ауыстыру. Міне , бұл аталғандарды эвфемизмдердің тұрақты белгілері деп атауға болады.

Ғалымдардың ой пікірлері

М.Жұмағұлова: “Әдеттегі эвфемизмдер жеке адамдар арасындағы коммуникативтік қолайсыздықты болдырмауды көздейді де, жеке бастық қатынасқа тән сипатқа ие болады. Ал газет бағаналарындағы эвфемистік формалардың әлеуметтік сипаты басым болады” деп есептеген.

маскүнемдікке

қаңғыбастар

- “Ана тілі” газетінен :“Қайырымдылық- жүрекетен” атты мақаладан : “Елорда әкімдігі ғимаратында мүмкіндігі шектеулі балаларды тәрбиелеп отырған отбасыларға ақшалай сертификаттар тапсыру қайырымдылық шарасы өтті”

- 5 бет

- “Қазақ әдебиеті” газетінің 10-30 шілде аралығында басылып шыққан “Сөздің кілті” айдарындағы Ертай Ашықбаевтың “Гәуһар сөзден зер сызған” мақаладан алынған: “ 1948 жыл Алаш жұртының біраз аяулы ақындары әлі қылмыстық тұрғыдан да, саяси айыптарданда ақталмаған тұс еді”

- 10 бет

Қорытынды

- Көркем шығармалар, газеттер, БАҚ құралдарындағы эвфемистік және дисфемистік қолданыстар, біріншіден, халқымыздың тіл байлығын көрсете, екіншіден, тіл мәдениетінің бір кілті ретінде оқырман қауымның жалпы мәдени өрісін артуына септігін тигізетіні сөзсіз. Эвфемизмдер мен дисфемизмдер кейіпкер бейнесін ашуда әр түрлі көзқарасқа, қарым-қатынас пен көңіл-күйге байланысты жұмсалып, лексикалық мағынасы арқылы жағымды-жағымсыз сезім тудыратын сөздер қызмет атқарады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- Қ. Аханов “Тіл білімінің негіздері” Алматы “Санат” 1993
- Ә. Ахметов “Қазақ тіліндегі эвфемизмдер”
- Ә.Болғанбаев “Қазақ тілінің лексикологиясы” “Мектеп” баспасы, 1988
- “Қазақ әдебиеті”, “Ана тілі” газет
- М.Әуезов “Абай жолы”